

Löwenthal reinterpreta la història

El filòsof Löwenthal és l'artífex de la combinació del pensament marxista amb el de Freud.

Es diu que la història l'escriuen els vencedors però també hi ha qui pensa que el que realment manca és memòria i documents. Per això, entre els grans protagonistes de la reinterpretació de la història i entre els testimonis vivents de la mutació de les ideologies durant el nostre segle destaca Leo Löwenthal, l'artífex del còctel resultant de la combinació del pensament marxista tradicional amb l'aportació de Freud.

ELS ALTRES

Durant molts anys, el punt de referència obligat per a entendre l'antítesi del sistema capitalista -la seva contradicció, en estricta terminologia marxista- ha passat per les tesis de Walter Benjamin, de Theodor Adorno, de Max Horkheimer, d'Herbert Marcuse o d'Erich Fromm, però la successiva desaparició d'aquests intèrprets de la realitat ha deixat Löwenthal com l'únic i privilegiat representant d'una generació de pensadors que han marcat la filosofia occidental del segle XX.

De fet, Löwenthal és l'últim representant de l'Escola de Frankfurt i el dipositari de les aportacions dels seus col·legues ja desapareguts. Per això, avui que tants canvis vivim en el món, resulta fonamental conèixer quina és la seva visió d'aquest tumultuós present i de l'incert futur que s'acosta. Sens dubte, les velles certeses heretades han deixat de ser dogmes i cal reinterpretar de bell nou el trencaclosques en mig del desconcert.

Discurs de Hitler a Berlín.

ARXIU

REESCRIURE LA HISTÒRIA

Tanmateix, Löwenthal no pot ja contrastar les seves interpretacions amb ningú de la seva vella escola, però això no sembla ser cap obstacle perquè s'hagi llançat a fer una aportació cabdal: la interpretació de la història des d'una nova perspectiva, del Renaixement ençà, com a punt de partença per a encarar el futur i explicar-nos el present. Sense renunciar a res... però constatant que la realitat d'ara de-

mostra la insuficiència de la metodologia comunament acceptada durant les darreres dècades. I, tal com era norma a l'Institut per la Recerca Social de la Universitat de Frankfurt, només té credibilitat l'elaboració teòrica quan la realitat demostra que és aplicable. En aquest sentit, doncs, Löwenthal continua essent un ortodox de les seves essències i, a partir de l'observació del present, recull el repte de reelaborar els plantejaments que bona part de la historiografia

actual considerava com a inamovibles. El que realment preocupa és que hagi de ser un home com Löwenthal el que reculli el repte, entre altres motius perquè els historiadors occidentals han perdut, segons sembla, capacitat de reacció i de resposta a les noves incògnites plantejades.

REINTERPRETAR EL NAZISME

En aquesta tasca renovadora, Leo Löwenthal dedica una

prioritat especial a reinterpretar el nazisme amb la perspectiva que li dóna el seu "enclaustrament" a Berkeley, allunyat de la inconsistència de la historiografia europea. El replantejament de les causes de l'antisemitisme de Hitler i del mateix nazisme o del feixisme, com a resposta im-

sistema capaç d'evidenciar que, malgrat l'enderroc del mur de Berlín, continua existint un autèntic teló d'acer que divideix el nord ric del sud espoliat, i que la lluita de classes, el vell motor de la història segons Marx, es concreta ara, no tant en l'oposició entre la força de treball i

marcar la interpretació del present en els paràmetres essencials és el repte que Leo Lowenthal ha assumit en la seva vellesa.

Sense caure en nominalismes, com va esdevenir amb una part dels intel·lectuals antifeixistes d'occident, avui Leo Lowenthal no té cap in-

ricans no van tenir cap escrupol a ajudar en el poder, a partir de l'any 45 molts polítics compromesos amb els règims feixistes derrotats.

Leo Lowenthal, per a aquells que vulguin escoltar-lo, té encara moltes coses a dir, en contrast amb tant de silenci revelador d'impotència, ràbia o, simplement, incapacitat d'anàlisi. Tanmateix, el seu esforç per a reinterpretar la història i redissenyar un futur creïble no ha de confondre's amb un trencament radical amb les anàlisis del passat, sinó amb l'esforç d'un home honest per matisar a partir dels nous elements de que ara disposem.

Si Horkheimer escrivia el 1934 que calia criticar el comunisme de la mateixa manera que es critica l'anticomunisme, per a Lowenthal aquest posicionament pertany ara a un altre context històric gens coincident amb el moment actual en què el comunisme ha quedat reduït poc més que a una relíquia del passat, tot i que, paradoxalment, ben aviat pot començar a recuperar el que tenia de bella utopia davant l'envaniment i la prepotència del capitalisme. Hi ha qüestions de principi que no són negociables, entre elles, l'objectiu de transformar l'estat de coses actual. Tanmateix, Lowenthal és més aviat pessimista a curt termini, i els fets actuals poden donar-li la raó. La fi de la guerra del Golf amb la victòria nord-americana pot significar la marginació del dret a la discrepància. Un preu molt alt. En qualsevol cas, des de l'anàlisi de les causes de l'actual ressorgiment de l'antisemitisme a Europa, sense perdre l'esperança en un futur millor, Leo Lowenthal continua essent l'exemple del pensament lliure i crític i el lluitador irreductible per uns objectius nobles.

Santiago Cucurella

Cartels propagandístics nazis.

ARXIU

mediata del capitalisme a l'avanç de la revolució que desplaçava o impedia l'accés de la burgesia al poder, resulta especialment estimulante en els nostres dies, quan la fi de l'anomenat socialisme real, malgrat les darreres resistències als canvis que sembla protagonitzar a la Unió Soviètica, ha donat peu a algú per a anunciar una pretesa fi de la història. D'altra banda l'emergència de l'orgull islàmic ha esdevingut, mal que em pesi, el nou contrapunt al

els propietaris dels mitjans de producció, sinó entre aquests i els productors de les fonts d'energia i les primeres matèries, igualment imprescindibles en el procés productiu. La tesi i l'antítesi que descriu Marx assolix així una nova dimensió després de la integració en el sistema de bona part dels assalariats, a partir del que podem convenir a anomenar tercera fase de la revolució industrial. Explicar el futur a partir d'aquesta nova realitat i em-

convenient a renunciar a la paraula "revolucionari" per a indentificar-se. Considera que forma part del lèxic del passat, molt útil en altres èpoques però que ara cal superar. Avui es considera crític, independent o radical. Tant és així que, malgrat haver pres la decisió de no tornar a Alemanya en acabar la guerra, igual que Marcuse i a diferència de Horkheimer i Adorno, la seva "integració" no li impedeix reconèixer públicament que els nord-ame-